

«Берегиня»: театр українського фольклору на новому етапі

У лютому 2018-го за результатами конкурсу посаду директора – художнього керівника Київського театру українського фольклору «Берегиня» посіла молода й енергійна Ільїна Генсіцька-Семенцова. Музикант і театрознавець за освітою, близько 15 років вона завідувала літчастиною Київського театру «Колесо», була організаторкою гастролей, фестивалів «Відлуння», «Подія», «AndriyivskyFest» та різних мистецьких проєктів (зокрема «Шана. Гідність. Свобода. МИ, МАЙДАН»). Окрім того, є автором багатьох публікацій про театр; сім років викладала в НУТКТ ім. І. Карпенка-Карого. За майже рік роботи в «Берегині» вона привела у творчий тонус театр, який за останні роки втратив свою пізнаваність і популярність. Окрім звичної гастрольної і концертної діяльності, яка стала щільнішою, колектив почав показувати вистави на власній сцені, випустив кілька прем'єр за творами українських класиків, здобув нагороди на театральних фестивалях. До нього повернувся інтерес публіки і журналістів.

Бесіду з Ільїною Генсіцькою-Семенцовою веде Вікторія Котенок

– *Завдяки чийій ініціативі й коли виник театр «Берегиня»?*

– Театр засновано 1988 року. Головний його ініціатор – фольклорист, хормейстер, вокаліст, народний артист України Микола Буравський. Нині він на посаді головного режисера «Берегині». Народився театр за підтримки Національної спілки композиторів України, Національної спілки письменників України та Інституту мистецтвознавства фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського НАНУ. Спершу він працював як фольклорний театр-студія української пісні. 24 травня 2001 року відбулася реорганізація, і колектив став називатися Театром українського фольклору «Берегиня». Статус академічного отримав 2004 року – у п'ятірці перших театрів, яким надали цей статус. І є чи не єдиним театром, заснованим не театрами, а фольклористами. Його унікальність у тому, що головна справа – український фольклор. Вершина його популярності припала на 90-ті роки, коли колектив багато гастролював по Україні і світу. Як розказує Микола Олександрович, була шалена зацікавленість глядача. Дуже багато автентичних речей – рушників, одягу, предметів побуту – люди принесли до театру.

– *Що було основою репертуару?*

– Передовсім календарно-обрядові цикли: вистави – «Животоки» і «Купальські вогні». Потім з'явився «Вертеп» у постановці Василя Вовкуна. У різні часи ставили й повнолювали «Українські вечорниці». Записано чимало аудіо- і відеодисків із піснями, виконаними акапельно та з музичним супроводом, із концертними програмами. Від початку всі вистави і концерти були театралізованими. Окрім того, театр продовжує сповідувати традиційний фольклор без сучасних обробок.

– *Чи є артисти, які працюють від заснування колективу?*

– Окрім Миколи Буравського, це народна артистка Надія Буравська та заслужений артист Анатолій Пахомов. У кожного з них цікава творча біографія. Приміром, Анатолій

Пахомов свого часу відмовився від роботи в Кубанському козакому хорі, коли дізнався, що в Києві створюється театр «Берегиня». Надзвичайно колоритний актор.

– *Чи одразу театр отримав власне приміщення?*

– Спершу працювали в Будинку культури в Конча-Заспі. 1995 року, коли почали роздавати занедбані столичні кінотеатри, колектив отримав колишній кінотеатр «Десна» на вулиці Івана Миколайчука, 3. Спочатку тут була репетиційна база, бо колектив в основному вів виїзну концертно-гастрольну діяльність, а вистави показував на сценах Театру оперети, філармонії і Театру ім. І. Франка. І лише останні 2-3 роки театр використовує приміщення як стаціонарний майданчик. Почали показувати: «Українські вечорниці» – веселу жартівливу виставу про розваги молоді в осінньо-зимовий період; «Русалії», які присвячені відродженню природи і охоплюють весняно-літній календарний цикл пісень і традицій; «Наддніпрянське весілля». Трохи більше року тому поновили «Чумацький шлях» – замальовки з життя чумаків. Також – дитячу виставу «Зелена гора» за п'єсою Ярослава Верещака.

– *З якою програмою ви йшли на конкурс?*

– Коли я готувалася до конкурсу, «Берегиня» була не театром, а радше концертною організацією і більше відома як фольклорний ансамбль. Помітивши відсутність менеджерської і креативної стратегії, реклами, я, коли вже стала керівником колективу, вирішила найперше поновити і зберегти деякі унікальні вистави. У запису є потужні акапельні програми з рідкісними піснями, які входили до репертуару в середині 90-х років. На початку своєї діяльності театр активно їздив з експедиціями по країні, збирав і записував народні пісні. 2020 року Миколі Буравському виповниться 80 років, дуже хочеться опублікувати зібрані ним пісні з текстами і нотами. Це унікальний матеріал. В експедиції Микола Олександрович їздив і до створення театру. На основі зібраного матеріалу і виник театр. Також виношую задум відновити інтернаціональну

програму. Про виставу «Животоки» я лише чула, але якщо її повернути, то в одній постановці можна буде побачити весь річний календарно-обрядовий цикл українців.

– Які прем'єри відбулися за вашого керівництва?

– Навесні відбулася прем'єра містерії «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського. У нас не було мети змагатися з кіноверсією Параджанова, хоча я знала, що нас порівнюватимуть. З ідею, чіткою режисерською і художньою концепцією вистави до нас прийшла Тетяна Матасова. У жовтні показали «Козацьку славу», літературною основою якої є козацькі легенди і байки. Постановник – Іван Войтюк. А також музичну комедію «Конотопська відьма» Григорія Квітки-Основ'яненка. Це друга робота Тетяни Матасової. У виставі чимало асоціацій з сучасними стосунками України і Росії, прописані автором і підсилені режисером.

– А що хотілося б поставити?

– Хочу, щоб ми стали повноцінним репертуарним театром, при цьому не втрачаючи своєї унікальності як музично-фольклорний колектив. Незабаром плануємо випустити хореографічну виставу за «Утопленою» Тараса Шевченка. А ще зробити екскурсію-виставу, присвячену Березнякам. Адже це історична місцевість, де колись були однойменний хутір і село Кухмістерська Слобідка. Ведучою виступить Вікторія Регульська, яка розробляє текст і програму, а «ілюстрацією» стануть концертні номери, які підбирає і komponує режисер. Також у планах вистава до 110-річчя від дня народження художниці Марії Приймаченко. А ще шукаємо можливість організувати фестиваль на базі «Берегині». Загалом, ідей і планів багато. Утім, не маємо на меті прирівнюватися до драматичних театрів, адже там інша специфіка роботи над виставою. І коли до мене присікуються з приводу акторського виконання, то я наголошую, що жоден із наших артистів не має освіти актора драматичного театру. Тому для більшості виконавців це великий крок уперед, адже вони боялися текстових уривків на сцені.

– А яка освіта у творчій частині театру?

– Усі мають консерваторську чи освіту фольклористів: закінчили університет культури і мистецтв або університет ім. Т. Шевченка. Є артисти, що навчалися у студіях при ансамблях – Танцю ім. Павла Вірського, Хору ім. Григорія Верьовки. Тобто майже з дитинства працюють із фольклорними взірцями. Усі вокалісти ще й грають на якихось музичних інструментах. Є навіть хлопці, які закінчили Стрітівський педагогічний коледж кобзарського мистецтва – унікальний і єдиний заклад в Україні, який навчає грі на старожитніх струнних інструментах. Частина хореографів навчалася у педагогічних університетах. Загалом, у творчому колективі 42 особи: 22 вокалісти, 12 хореографів і вісім музикантів. Ще є костюмери, звукорежисери, монтувальники сцени. Разом зі мною – 71 штатна одиниця.

Коли я подавалася на конкурс, комісія запитувала, чи звільнятиму людей. Я одразу відповіла, що в мене немає на меті кардинально змінювати колектив. Я ні з ким не

була знайома, і це великий плюс: до всіх було однакове ставлення, і ми почали нашу роботу з нуля. Ми одразу домовилися, що в нас не буде розподілу на солістів і артистів масових сцен: кожен буде рівномірно задіяний у виставах театру. На сьогодні найбільшим критерієм для мене є бажання змінюватися і працювати. В артистів прокинулося велике бажання реалізовувати себе. Вони приносять багато цікавих ідей. Нині колектив відчув, що з насиченим і щільним графіком роботи приходиться і результат. Він побачив колосальну віддачу з боку глядача.

– Як змінився глядач?

– Зазвичай театр відвідували любителі концертів, українського народного мистецтва. Якщо вистави відбувалися на вулиці, то це були просто перехожі. Нині приходиться публіка, яка любить театр. На початку цього сезону театр брав участь у театральних фестивалях: у Маріуполі на фес-

тивалі «Театральна брама», у «Тернопільських театральних вечорах. Дебют», де отримали чотири дипломи: «За режисуру», «За музичне вирішення вистави», «За високу професійну майстерність» і «За оригінальне прочитання класики». На фестивалі «СвітОгляд» у Сіверодонецьку Миколу Буравського нагородили дипломом за «Найкраще музичне оформлення». Були учасниками X фестивалю «Покрова на Хортиці» в Запоріжжі. На цих форумах я побачила, що музика колосально впливає на людей, несе в собі неймовірний енергетичний заряд. Зали по 700 чоловік після вистав аплодували стоячи нашим артистам, 15 хвилин не відпускали зі сцени, вигукуючи «Браво!». Колектив отримав неймовірно позитивну віддачу. Для акторів це вельми важливо. Коли прийшла до театру, одразу попередила всіх, що працюватимемо багато. Мені приємно, коли артисти кажуть: «Я почав ходити на роботу з задоволенням». Також до вподоби наявність почуття гумору в більшості, на основі цього ми змогли знайти спільну мову. Для мене це найважливіше в людях. Усі – реготуни, а значить – розумні люди. Бо лише в розумних, на мою думку, може бути добре почуття гумору. Нині наш колектив поєднує гумор і бажання відкривати щось нове.

Жовтень, 2019.